

Puoluehallituksen esitys puoluekokoukselle (26.5.2016)

Vakautta vahvemmillä kumppanuuksilla

Kokoomuksen ulko- ja turvallisuuspoliittinen kannanotto

Epävarmuuden aika

Kylmän sodan jälkeinen toiveikkuus ja yhteistyöhakuisuus ovat vaihtuneet kasvavaan turvattomuuteen ja vastakkainasetteluun. Läntinen maailma on menettänyt taloudellisia ja poliittisia asemiaan. Kilpailu taloudellisista resursseista lisää kansainvälisiä jännitteitä entisestään.

Euroopassa on osittain palattu vanhaan voimapolitiikan maailmaan. Taloudellisesti heikentynyt Venäjä käyttää ulkopoliitikassaan myös sotilaallisia voima- ja painostuskeinoja, joilla se pyrkii palauttamaan entisen suurvalta-asemansa. Venäjän toimet Georgiassa ja Ukrainassa sekä Krimin laitton haltuunotto ovat esimerkkejä voimapolitiikasta ja vakavia rikkomuksia kansainvälistä oikeutta vastaan.

Muuttuneen toimintaympäristön seurauksena Nato on palannut juurilleen korostamaan jäsenmaidensa puolustusta kansainvälisen sotilaallisen kriisinhallinnan sijaan. Kehitys on johtanut tilanteeseen, jossa Itämeren strateginen merkitys sekä Natolle että Venäjälle on korostunut. Tällä kehityksellä on suora vaikutus Suomen turvallisuuspoliittiseen asemaan.

Venäjän ja lännen suhteet ovat heikommät kuin koskaan kylmän sodan päättymisen jälkeen. Huolta aiheuttaa myös Venäjän sisäinen kehitys. Venäjän johto on huolissaan asemastaan talouskasvun hiipuessä. Tämä näkyy muun muassa kovina otteina oppositiota ja vapaata mediaa vastaan.

Venäjän talous on ajautunut kriisiin pitkäaikaisten ratkaisemattomien rakenneongelmien sekä kaasun ja öljyn hinnankehityksen takia. Talousvaikeudet eivät kuitenkaan ole estäneet mittavia investointeja asevoimien uudistamiseen. Venäjän panostukset asevoimien materiaalsen ja operatiivisen toimintakyvyn kehittämiseen tulevat jatkumaan.

Lähes kaikkien valtioiden turvallisuutta horjuttaa myös kansainvälinen, järjestäytynyt ääri-islamistinen terrorismi. Romahtaneet yhteiskunnat ja valtiot tarjoavat radikalisoitumiselle ja terrorismille hyvän kasvualustan. Euroopasta on lähtenyt Syyrian ja Irakin konfliktialueille tuhansia vierastaistelijoita. Iskut muun muassa Euroopan pääkaupunkeihin osoittavat, että terroristeilla on kyky toimeenpanna laajoja iskuja myös konfliktialueiden ulkopuolella. Terrorismin vastainen taistelu yhdistää maailman valtioita. Euroopassa tästä hyvä esimerkki oli Ranskan vetoaminen Euroopan unionin

avunantolausekkeeseen Pariisin terrori-iskujen jälkeen ja unionimaiden yksimielinen tuki Ranskalle.

Turvallisuusympäristön nopeat muutokset ovat kiihdyttäneet prosessia, jossa sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden väliset raja-aidat ovat hämärtyneet. Terrorismin lisäksi turvallisuutta heikentävät yhä kehittyneempi verkkovakoilu ja kyberhyökkäykset, informaatiovaikuttaminen sekä monet muut hybridi-vaikuttamisen keinot. Nämä eivät ole vain uhkaskenaarioita, vaan jo olemassa olevaa toimintaa.

Eurooppaan kohdistuu poikkeuksellisen voimakas muuttoliike, joka ei rauhoitu, ellei sen syihin löydetä kestäviä ratkaisuja. Kärjistynyt pakolaiskriisi toi näkyvästi esiin EU:n yhteisen pakolaispolitiikan sekä EU:n ulkorajojen valvontajärjestelmän puutteet. Kriisi on myös haastanut koko Schengenin vapaan liikkuvuuden järjestelmän olemassaolon.

Aikamme suurin yhteinen uhka on kuitenkin ilmastonmuutos. Se muodostaa jo itsessään valtavan uhan koko maapallolle ja ihmiskunnalle, mutta pahentaa myös muita ongelmia. Sään ääri-ilmiöt, kuivuus ja lämpeneminen vaikeuttavat ruoantuotantoa, pahentavat vesipulaa sekä vähentävät luonnon monimuotoisuutta. Kokonaisia saaria ja rannikkoalueita jää nousevan merenpinnan alle. Nämä tekijät pakottavat ihmisiä pois kotiseuduiltaan kasvattaen muuttoliikettä entisestään.

Ilmastonmuutoksen torjunta, samoin kuin terrorismia vastaan taistelu, yhdistää ainutlaatuisella tavalla maailman maita. YK:n johdolla solmittu Pariisin ilmastopöytäkirja on puutteistaan huolimatta poikkeuksellinen ja lupaava saavutus monenkeskisessä yhteistyössä, joka on muuten ollut viime vuodet vaikeuksissa.

Toisen maailmansodan jälkeen luodut kansainväliset instituutiot eivät ole pysyneet muutoksen vauhdissa. Ne eivät ole kyenneet vastaamaan uusiin haasteisiin eivätkä uudistumaan tavalla, joka heijastaisi muuttuneita olosuhteita. Myös tämä luo ennakoimattomuutta kansainväliseen ympäristöömme.

Globaalissa tarkastelussa löytyy myös valonpilkahduksia. Ihmisten koulutustaso, terveys ja taloudellinen asema ovat paremmat kuin koskaan ihmiskunnan historiassa. Kiinan ja Intian talouskasvu on omaa luokkaansa, mutta kehitys on mennyt harppauksin eteenpäin myös monissa Afrikan maissa. Kehittyvien maiden nousu luo paitsi vakautta, myös uusia taloudellisia mahdollisuuksia Suomen kaltaisille maille.

Kokoomuksen tavoite: Turvallinen, vauras ja kansainvälistyvä Suomi

Suomi ei voi, eikä sen kannata, eristäytyä maailman muutoksilta. Olemalla aloitteellinen, johdonmukainen ja määrätietoinen Suomi pystyy parhaiten takaamaan turvallisuuden, vakauden ja vaurauden suomalaisille myös tulevana vuosina. Vientivetoiselle pienelle maalle kansainvälisyys on elinehto. Jatkossa tarvitsemme myös maahanmuuttajien osaamista ja työpanosta entistä enemmän. Käpertyminen sisäänpäin murtaisi Suomen hyvinvoinnin perustan.

Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittista keskustelua täytyy edelleen arkipäiväistä. Kansallinen yhtenäisyys ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa on arvokasta, mutta asioista pitää voida keskustella vapaasti. Samalla kun politiikan pitää olla johdonmukaista, sen on kyettävä myös vastaamaan joustavasti ja nopeasti ympäröivän maailman muutoksiin.

Kokoomus haluaa, että Suomi on jatkossakin turvallinen, vauras ja kansainvälistyvä maa. Se edellyttää avointa keskustelua sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisen tilannekuvan jatkuvaa päivittämistä. Itsenäisenä ja suvereenina valtiona Suomi luonnollisesti päättää itse siitä, millaisia ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisia ratkaisuja se tekee.

Yhtenäinen Euroopan unioni on Suomen etu

Euroopan unioni on Suomen tärkein kansainvälinen foorumi. Jäsenyys oli Suomelle merkittävä ulko- ja turvallisuuspoliittinen valinta ja se lisäsi merkittävästi Suomen vaikutusmahdollisuuksia kansainvälisissä päätöksissä. Mitä vahvempi asema EU:lla on maailmanpolitiikassa, sitä suurempi on myös Suomen suhteellinen vaikutusvalta.

EU on poikkeuksellisen suurten haasteiden edessä. Pakolaiskriisi, talouskriisi ja monet muut haasteet ovat vahvistaneet populismia, ääriliikkeitä ja kansallismielisyyttä tavalla, joka uhkaa eurooppalaisen yhteistyön peruspilareita. Sisäiset jännitteet EU:ssa ovat kasvaneet. Poliittisilta puolueilta vaaditaan tulevaisuudessa suurempaa roolia ja vastuuta.

Suomen etu on yhtenäinen ja toimintakykyinen unioni. Käsillä olevien ongelmien ratkaiseminen edellyttää tiiviimpää eurooppalaista yhteistyötä, sillä ylikansallisiin haasteisiin ei ole kansallisia ratkaisuja.

Suomen on tehtävä päämäärätietoisesti töitä EU:n yhtenäisyyden ja toimintakyvyn eteen. Se edellyttää myös rohkeutta puuttua EU-maiden sisäisiin ongelmiin. Kokoomus pitää tärkeänä EU:n omia seuranta- ja ohjausmekanismeja, joilla tuetaan jäsenmaiden oikeusvaltiokehitystä, demokratiaa ja ihmisoikeuksia.

EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa keskinäisen avunannon veloitteen laaja ja kattava tulkinta on Suomen etu. Samalla on pidettävä kirkkaana mielessä, ettei EU ole puolustusliitto. EU:lla ei ole uskottavan yhteisen puolustuksen vaatimaa sotilaallista suunnittelu- ja johtokykyä. Tällaista kapasiteettia ei EU:lle tulla myöskään luomaan, sillä 28 unionimaasta 22 on myös Nato-maita. EU:n avunantolausekkeessa todetaan selvästi, että Nato on jäsenvaltioilleen edelleen niiden yhteisen puolustuksen perusta ja sitä toteuttava elin.

Kokoomus kannattaa EU-maiden tiiviimpää yhteistoimintaa eurooppalaisen puolustusmateriaaliyhteistyön syventämiseksi. Uusiin turvallisuusuhkiin varautuminen, kuten radikalisaation ehkäiseminen, ulkorajavalvonnan tehostaminen, viranomaisten välisen tiedonvaihdon tiivistäminen, sekä hybridiuhkiin varautuminen ja yhteiskuntien häiriökestävyyden vahvistaminen ovat alueita, joihin voidaan vastata eurooppalaisella yhteistyöllä.

Vapaa liikkuvuus Euroopan sisällä on yksi EU:n merkittävimmistä poliittisista saavutuksista, jonka merkitys sekä kansalaisten arjelle että Euroopan taloudelle on merkittävä. Vapaa sisäinen liikkuvuus edellyttää kuitenkin pitäviä ulkorajoja. EU:n yhteistä ulkorajavalvontaa on vahvistettava ja luotava EU:lle yhteinen turvapaikkapolitiikka, joka perustuu oikeudenmukaiseen vastuunjakoon ja jossa turvapaikat varmistetaan niitä tarvitseville.

Turvallisuusympäristön monimutkaistuminen korostaa tarvetta varmistaa, että valtiojohdolla ja viranomaisilla on luotettavaa tietoa päätöksenteon tueksi. Kansallisen tiedustelulainsäädännön avulla Suomeen tulee luoda mahdollisimman nopeasti kattava, siviili- ja sotilaskomponentit sisältävä tiedustelujärjestelmä. Tiedustelulainsäädännössä on löydettävä tasapaino kansalaisten perusoikeuksien turvaamisen ja kiistattomien turvallisuustarpeiden välillä. Samalla Suomen tulee tiivistää kansainvälistä tiedustelu-yhteistyötä erityisesti EU- ja Nato-kumppaneiden kanssa.

Tiiviimpää yhteistyötä ja selkeitä painopisteitä

Suomi on kiinteä osa länttä. Jaamme saman arvopohjan muiden länsimaiden kanssa: demokratian ja oikeusvaltion, ihmisten tasa-arvoisen kohtelun, vähemmistöjen oikeuksien kunnioittamisen, sukupuolten välisen tasa-arvon, sananvapauden ja suvaitsevaisuuden. Sotien jälkeisen ulkopoliittikan johtoajatuksena on ollut mahdollisimman tiivis kiinnittyminen läntiseen yhteistyöhön. Kylmän sodan päätyttyä Suomi ottikin luontaisen paikkansa osana Euroopan unionia. Nato-suhteemme on ainoa merkittävä poikkeus Suomen länsi-integraation pitkästä linjasta.

Suomi jatkaa läntisen yhteistyön syventämistä. Suomen tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat muut EU-maat, erityisesti Ruotsi ja muut Pohjoismaat sekä Itämeren rantavaltiot ja Yhdysvallat. Samalla on huolehdittava toimivista naapuruussuhteista Venäjään.

Kokoomuksen mielestä Suomen ja Ruotsin tiivistyvää puolustusyhteistyötä tulee jatkaa, ja se tulee ulottaa myös kriisiajan yhteistyöhön. Mahdollinen valtiosopimus syvemmästä puolustusyhteistyöstä Ruotsin kanssa olisi Suomen ja Itämeren alueen turvallisuutta täydentävä, mutta ei Nato-jäsenyyttä korvaava vaihtoehto. Edes pitkälle viety Suomen ja Ruotsin puolustusliittojärjestely ei yksin riitä takaamaan maiden turvallisuutta.

Suomen kannalta on merkittävää, että Ruotsissa Nato-jäsenyyden todennäköisyys on koko ajan kasvanut. Tästä on esimerkkinä koko porvariallianssin julkilausuttu myönteinen Nato-kanta. On välttämätöntä, että Suomella on hyvä tilannekuva Ruotsin Nato-keskustelun tilasta. Suomen ja Ruotsin yhteistyötä tulee syventää myös ulkopoliittikan puolella. Vaikkei Suomi voi jättää ratkaisua Ruotsin käsiin, olisi Nato-jäsenyyden arviointi perusteltua tehdä tiiviissä yhteistyössä Ruotsin kanssa.

Yhdysvaltojen asema maailman johtavana suurvaltana on kiistaton, ja maa on myös EU:n tärkein kumppani. Ukrainan kriisin seurauksena Yhdysvallat on suunnannut huomiotaan taas aiempaa enemmän Eurooppaan ja Venäjään. Tämä näkyy muun muassa kasvavana sotilaallisena tukena uusille Nato-maille. Yhdysvaltain sitoutuminen Pohjois-Euroopan

vakauteen ja turvallisuuteen on tärkeää tulevaisuudessakin, samoin kuin keskusteluyhteyden ylläpitäminen Yhdysvaltain ja Venäjän välillä.

Yhdysvallat on myös Suomelle keskeisen tärkeä maa, ja se on Ruotsin ohella Suomen kahdenvälisistä kumppaneista tärkein. Suomi tekee Yhdysvaltojen kanssa laajaa ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä. Kokoomus kannattaa yhä tiiviimmän yhteistyön kehittämistä Yhdysvaltojen kanssa näillä alueilla.

Myös maidemme kahdenväliset taloussuhteet sekä EU:n ja Yhdysvaltojen talouskumppanuus ovat vankalla pohjalla. Yhdysvallat on Suomen kolmanneksi suurin kauppakumppani, ja EU ja Yhdysvallat kattavat melkein puolet maailman bruttokansantuotteesta sekä kolmasosan maailmankaupasta. Suomi, EU ja Yhdysvallat ovat taloudenkin saralla strategisia kumppaneita: edistämme vapaakauppaa kahdenvälisesti ja multilateraalisesti, sillä tiivis taloudellinen kanssakäyminen luo kaupan ja investointien myötä työtä ja hyvinvointia - ja toimii globaalisti rauhanomaisen kestävän kehityksen puolesta.

Puolustuspolitiikassa yhteistyö Yhdysvaltain kanssa on tärkeää Suomen puolustusvoimien suorituskyvyn kehittämisen kannalta. Puolustusmateriaalihankintojen ohella läheinen yhteistyö on tärkeää myös tutkimus- ja kehittämistyössä. Yhdysvallat on maailman johtava nykyaikaisen puolustusteknologian valmistaja ja kehittäjä.

Suomen tulee vahvistaa kumppanuusyhteistyötä myös puolustusliitto Naton kanssa. Naton puitteissa järjestettävä harjoitus- ja koulustoiminta luo Suomen puolustusvoimille yhteistoimintakykyä, joka osaltaan parantaa teknisiä valmiuksia ottaa vastaan ja antaa kansainvälistä apua kriisitilanteessa.

Suomen oman puolustus- ja turvallisuuspolitiikan uskottavuuden takaavat vain toimintakykyiset ja ajantasaisella materiaalilla varustetut puolustusvoimat. Vastuullista politiikkaa on huolehtia, että myös tiukan talouden aikana puolustusvoimien materiaalihankinnat ja toimintaresurssit turvataan. Tavoitteena pitää olla puolustusmenojen 1,5 prosentin BKT-osuus. Turvallisuustilanteen muutoksen sekä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhä kiinteämmän yhteyden takia on samalla huolehdittava sisäisen turvallisuuden toimijoiden resursseista.

Suomen intresseissä on vakaa ja yhteistyötä hakeva Venäjä, joka noudattaa kansainvälistä oikeutta ja yhteisiä sovittuja pelisääntöjä. Tällä hetkellä Venäjän kehitykseen liittyy kuitenkin monta epävarmuustekijää. EU:n ja Venäjän keskinäisen luottamuksen löytäminen on haastavaa. Tavoitteena on luonteva ja toimiva naapuruussuhde EU:n ja Venäjän välillä. Tällä olisi positiivinen vaikutus myös Suomen ja Venäjän kahdenväliseen suhteeseen.

Nato-jäsenyys vahvistaisi turvallisuutta

Kokoomus on vuoden 2006 puoluekokouspäätöksestä alkaen kannattanut Suomen Nato-jäsenyyttä. Jäsenyydellä olisi ennaltaehkäisevä, Suomen turvallisuutta parantava vaikutus ja se vahvistaisi Suomen kansainvälistä asemaa. Samalla Nato-jäsenyys liittäisi

Suomen selkeämmin osaksi lännen kollektiivisia turvallisuusratkaisuja ja arvoyhteisöä. Naton tavoitteet kansainvälisen vakauden ja turvallisuuden edistämiseksi ovat myös yhteensopivat Suomen ja EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden kanssa.

Nato ei ota uusia jäseniä kriisitilanteissa. Kokoomus katsoo, että Suomen kannattaa hakea Naton jäsenyyttä lähivuosina. Kyse on prosessista, joka vaatii huolellista poliittista ja diplomaattista valmistelua ja avointa keskustelua sekä kotimaassa että kansainvälisten kumppaneiden kanssa. Suomen tulee toimia läheisessä yhteistyössä Ruotsin kanssa, koska maamme jakavat saman turvallisuusympäristön. Avoimuus keskusteluissa hälventää myös Venäjän epäluuloja.

Nato-jäsenyys vahvistaisi Suomen puolustusta, mutta ei korvaisi oman puolustuskyvyn ensisijaisuutta. Jäsenyys ei muuttaisi Suomen maanpuolustuksen perusperiaatteita: koko maan puolustamista ja yleistä asevelvollisuutta. Nato-jäsenyys ei myöskään estäisi rakentavia Venäjä-suhteita. Esimerkiksi Norja on pyrkinyt tähän muun muassa siten, ettei siellä ole ulkomaisia tukikohtia eikä Nato-joukkoja rajan läheisyydessä.

Globaalia vastuuta

Suomen tulee myös toimia kansainvälisen sopimusjärjestelmän vahvistamiseksi sekä erityisesti YK:n toimintakyvyn kehittämiseksi. Kansainvälisen oikeuden ja kansainvälisten turvallisuusjärjestelyiden kunnioittaminen on mitä suurimmassa määrin Suomen etujen mukaista. Siksi Suomen tulee jatkossakin tuomita kansainvälisen oikeuden rikkomukset voimakkaasti, kuten tapahtui Krimin laittoman Venäjään liittämisen yhteydessä.

YK:n toimintakyky ja uskottavuus paranisivat merkittävästi, jos turvallisuusneuvostoa uudistettaisiin, mutta se näyttää valitettavasti hyvin epätodennäköiseltä. Suomi voi osaltaan vahvistaa YK:ta muun muassa tukemalla sen rauhanturvatoimintaa, rauhanvälitystä ja kenttäjärjestöjä.

Kokonaisvaltainen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan (YK, EU, Nato, Etyj) ja rauhanvälitystyöhön ovat jatkossakin keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Erityisesti Etyjin roolia kansainvälisen turvallisuuden kysymyksissä tulee vahvistaa. Suurvaltasuhteiden kiristyminen heijastuu kielteisellä tavalla YK:n toimintakykyyn, mutta Etyj:in puitteissa on mahdollisuus korkean tason dialogiin Venäjän ja lännen välillä.

Tehokas ja strategisesti suunnattu kehityspolitiikka on Suomen ulkopolitiikan keskeinen työkalu kehittyvissä maissa. Tukemalla kehitysmaiden naisia, demokratiaa ja työpaikkoja luovaa talouselämää Suomi kantaa globaalia vastuutaan, mutta myös lisää omaa turvallisuuttaan ja hyvinvointiaan.

Suomen pitää nähdä nopeasti kasvavat kehitysmaat entistä enemmän myös poliittisina ja kaupallisina kumppaneina. Se edellyttää vahvaa läsnäoloa esimerkiksi Afrikan kasvukeskuksissa. Kehittyvien talouksien painoarvoa pitääkin nostaa Suomen taloudellisten ulkosuhteiden hoidossa.

Kokoomus on sitoutunut tavoitteeseen nostaa Suomen kehitysyhteistyön määrä YK:n suosittamaan 0,7 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Kehitysyhteistyön määrärahoja tulee nostaa heti, kun taloustilanne sen sallii.

Suomen valtion resurssit ovat rajalliset, ja siksi ne pitää suunnata strategisesti myös ulkosuhteissa. Arktinen alue on Suomelle tärkeä, ja kokoomus kannattaa sen nostamista yhdeksi Suomen ulkopoliittikan painopisteeksi. Alueen taloudellinen ja strateginen merkitys kasvaa muun muassa ilmastonmuutoksen etenemisen ja jääpeitteen ohenemisen takia. Arktinen yhteistyö tarjoaa myös mahdollisuuden ylläpitää dialogia Venäjän ja Pohjois-Amerikan kanssa.

Arktinen neuvosto on hyvä yhteistyöfoorumi sen jäsen- ja tarkkailijavaltioille. Neuvoston toiminnan kautta voidaan välttää tarpeettomien jännitteiden syntymistä alueella. Suomelle neuvoston puheenjohtajuus 2017 on mahdollisuus nostaa agendalle meille tärkeitä teemoja kuten ilmastonmuutos ja ympäristönsuojelu. Puheenjohtajuus antaa myös mahdollisuuden toimia vakauden ja yhteistyön lisäämiseksi alueella. Kokoomus kannattaa arktisen politiikan koordinaation lisäämistä Ruotsin ja Norjan kanssa.